

postępu technicznego i społecznego, kluczowy dla zrozumienia zmian strukturalnych, wzrostu poziomu życia oraz przejścia od gospodarek rolniczych do usługowych. Wspólnym mianownikiem wszystkich analiz jest przekonanie, że wydajność — odpowiednio mierzona — staje się narzędziem oceny długookresowego rozwoju gospodarczego i społecznego, a produktywność kapitału i pracy stanowi fundament transformacji nowoczesnych gospodarek.

Bibliografia

1. Aftalion, A. (1911). *Les trois notions de la productivité et les revenus*. Revue d'économie politique.
2. Allais, M. (1947). *Économie et intérêt*. Paris: Imprimerie Nationale.
3. Boulat, R. (2008). *Jean Fourastié, un expert en productivité. La modernisation de la France (années trente – années cinquante)*. Besançon: Presses universitaires de Franche-Comté.
4. Courthéoux, J.-P. (1966). *La répartition des activités économiques. Critique expérimentale de la théorie des trois secteurs d'après l'économie française*. Paris: Centre de Recherche d'Urbanisme.
5. Fayol, H. (1917). *Administration industrielle et générale*. Paris: Dunod.
6. Fourastié, J. (1952). *La productivité*. Paris: Presses Universitaires de France (PUF).
7. Fourastié, J. (2005). *Productivité et richesse des nations*. Paris: Gallimard.
8. Grandmy, R. (1973). *La Physiocratie. Théorie générale du développement économique*. Paris: Mouton.
9. J.-B. Say. (2006). *Traité d'économie politique*. Coppet: Institut Coppet.
10. Massé, P. (1959). *Le choix des investissements : critères et méthodes*. Paris: Dunod.
11. Ponte, A. (1953). *Approvisionnements et gestion des stocks dans l'industrie américaine. Rapport présenté au Président du Comité National de la Productivité par la Mission Française de Productivité*. Paris.
12. Rébillard, C. (2019). *Jean Fourastié (1907-1990). Prophète des Trente Glorieuses*. Sciences Humaines 2019/HS5 Les Essentiels.

УДК 658

Бандура О.Р.

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

АНАЛІЗ ВИТРАТ НА ЯКІСТЬ У СИСТЕМІ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Bandura O.R.

ANALYSIS OF QUALITY COSTS IN THE MANAGEMENT ACCOUNTING SYSTEM

У сучасних умовах конкуренції якість продукції та послуг є ключовим чинником успіху підприємства. Забезпечення високої якості потребує не лише технічного контролю, а й ефективного управління витратами, пов'язаними з якістю. Управлінський облік відіграє важливу роль у цьому процесі, оскільки дозволяє ідентифікувати, класифікувати та аналізувати витрати на якість, що сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень.

У межах бухгалтерського обліку важливе місце займає управлінський облік витрат, основною метою якого є достовірне відображення господарських процесів, а також формування інформації для уповноважених осіб, що використовується при виконанні управлінських функцій — таких як контроль, аналіз, регулювання, планування та прогнозування. Показники управлінського обліку, які формуються

незалежно від фінансового обліку, сприяють збереженню комерційної конфіденційності щодо рівня витрат виробництва та рентабельності окремих видів продукції.

Рівень автономності управлінського обліку може варіюватися залежно від розподілу обов'язків між працівниками бухгалтерії. Відповідно до специфіки діяльності підприємства, управлінський облік витрат може здійснюватися як у межах інтегрованої системи, так і за окремим, автономним підходом. У будь-якому випадку, належна організація та впровадження цього напрямку обліку забезпечує управлінський персонал повноцінною інформацією, необхідною для оптимізації виробничих процесів і підвищення ефективності діяльності підприємства.[1]

На якість продукції впливає комплекс факторів, які діють як окремо, так і у взаємозв'язку на різних етапах життєвого циклу виробу. Їх умовно поділяють на чотири групи: технічні, організаційні, економічні та суб'єктивні.

Технічні фактори охоплюють конструктивні рішення, технологію виготовлення, рівень автоматизації, засоби контролю та обслуговування. Використання сучасних технологій і високий рівень проектування сприяють стабільності виробничого процесу та підвищенню якості. Водночас помилки у виборі технології або порушення процесу можуть негативно вплинути на кінцевий результат.

Організаційні фактори включають розподіл праці, ритмічність виробництва, методи контролю, транспортування та зберігання. Недостатня увага до організації процесів часто призводить до втрати якості, навіть якщо виріб технічно виконаний правильно.

Економічні фактори — це ціна, собівартість, форми оплати праці, витрати на обслуговування. Вони мають аналітичну та стимулюючу функцію. Наприклад, правильно сформована ціна може мотивувати виробника до підвищення якості, а форма зарплати — впливати на старанність або продуктивність працівників.

Суб'єктивні фактори пов'язані з людським чинником: професійною підготовкою, мотивацією, фізіологічними особливостями. Вони особливо важливі на етапах експлуатації та обслуговування продукції. Хоча якість визнається соціально значущою метою, її вплив на рентабельність часто недооцінюється.[3]

Створення системи управління якістю є стратегічним вибором підприємства, який спрямований на постійне підвищення її ефективності та забезпечення сталого розвитку. Основні переваги включають: здатність виробляти продукцію, що відповідає вимогам споживачів, нормативним та законодавчим актам; створення умов для зростання рівня задоволеності клієнтів; врахування ризиків і можливостей, що впливають із цілей та специфіки діяльності підприємства; а також можливість підтвердження відповідності встановленим вимогам до системи управління якістю.

Основні елементи системи управління якістю, зокрема: загальне управління, забезпечення якості, політику у сфері якості, планування та вдосконалення продукції. Виходячи з цього, витрати на якість охоплюють: витрати на маркетингові дослідження, забезпечення якості при розробці та модернізації продукції, витрати на ресурси та обладнання, удосконалення виробничих процесів, контроль якості на етапах виробництва, пакування, зберігання та реалізації, а також перевірку якості на всіх етапах діяльності. Вони також охоплюють витрати, спрямовані на покращення характеристик продукції або на запобігання їх погіршенню. До цієї категорії належать витрати на оцінювання якості, заходи щодо запобігання дефектам, забезпечення відповідності стандартам, контроль якості, модернізацію технічних процесів, а також витрати, пов'язані з функціонуванням системи управління якістю. Виробничі витрати на якість — це витрати підприємства, метою яких є досягнення та підтримання необхідного рівня якості продукції. Вони поділяються на дві основні групи:

– витрати на відповідність — включають витрати на профілактичні заходи та оцінку якості. Сюди належать витрати на розробку, впровадження та підтримку системи управління якістю, що дозволяє знизити ризик постачання продукції, яка не відповідає очікуванням споживача;

– витрати на невідповідність — охоплюють витрати на усунення дефектів, виявлених до передачі продукції споживачеві (внутрішній брак), а також витрати на доведення продукції до належного рівня якості: переробка, доопрацювання, перевірка виправлень, втрати від зниження ціни на неякісну продукцію. Крім того, до цієї групи належать витрати на усунення дефектів, виявлених після реалізації (зовнішній брак): гарантійний ремонт, заміна виробів, що вийшли з ладу, з'ясування причин несправностей тощо.

Невиробничі витрати на забезпечення якості – це витрати, пов'язані з підтвердженням якості продукції та пред'явленням споживачеві об'єктивних доказів цієї якості. Вони включають конкретні і додаткові засоби по забезпеченню якості, заходи, процедури, дані, демонстраційні випробування та окремі й додаткові оцінки, проведені незалежними органами. [2]

Отже, успіх підприємства в конкурентних умовах залежить від якості продукції, і ключову роль у її досягненні та сталому підвищенні відіграє управлінський облік, який, ідентифікуючи та аналізуючи витрати на якість (запобігання, оцінка та брак), надає необхідну інформацію для обґрунтованих рішень щодо оптимізації процесів

Література

1. Жиліна Ю. ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. 2022, 2 (85)

2. Медвідь Л. Г., Міценко Н. Г., Черкасова С. В. КЛАСИФІКАЦІЯ ВИТРАТ НА ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ ДЛЯ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА. *Herald of Lviv University of Trade and Economics Economic sciences*. 2022. № 66. С. 10–21. URL: <https://doi.org/> (дата звернення: 21.10.2025).

3. Ющишина Л. О. Менеджмент ресурсів та витрат: курс лекцій. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 103 с. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/> (дата звернення 21.10.2025)

УДК 330

С. Баник

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

АНАЛІЗ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ У ПРОЦЕСІ ЦІНОУТВОРЕННЯ

Banyk S.B

«MANAGEMENT ACCOUNTING IN THE PRICING PROCESS»

Управлінський облік відіграє ключову роль у процесі ціноутворення, забезпечуючи керівництво підприємства релевантною інформацією для прийняття обґрунтованих рішень. Ціноутворення — це не лише встановлення вартості товару чи послуги, а стратегічний інструмент, що впливає на прибутковість, конкурентоспроможність і позиціонування компанії на ринку. Управлінський облік дозволяє враховувати як внутрішні фактори (структуру витрат, бажаний рівень